

стратегии «вступление в социальный контакт», «поиск социальной поддержки» не имеют достоверных связей с изучаемыми личностными характеристиками женщин.

Ключевые слова: копинг-поведение, копинг-стратегии, копинг-действия, факторы личностного опросника, возрастной период зрелости, женщины.

Bushuyeva T. Connection of personality features and coping strategies of women is in a period maturity. The article is sanctified to the analysis of connection of personality features and coping strategies in different periods of adulthood. In the article the presented results of empiric research of connection of personality descriptions and coping strategies of women 36-50. It is in particular discovered, that personality determinants of choice of active coping strategy "assertive actions" period of maturation in women are: determination, confidence, looseness, ease, optimistic, energetic, extraversion, emotional stability, masculinity. With passive strategy of "avoidance" constrained even "temper", and personality determinants of choice of passive strategy "careful actions" are: suspiciousness, distrust in interpersonality relations, reactive aggressiveness, egocentrism. Base personality determinant for a choice the women of coping "aggressive actions" are irritability, and then an anxiety, depressed, reactive aggressiveness, egocentrism, authoritarianness, dominant. The basic personality determinants for a choice the women of coping "asocial actions" are "reactive aggressiveness", "extraversion", "masculinity", and then a decision, confidence in itself, relaxed, spontaneous aggressiveness. Women that is inclined to elect in difficult situations indirect coping strategie "manipulative actions" find out such personality descriptions, as an egocentrism, dominant, authoritarianness, extraversion, masculinity. Direct coping strategie "impulsive actions" and prosocial coping strategies "entering into a social contact", "search of social support" is not had reliable connections with the investigated personality descriptions of women.

Keywords: coping behavior; coping strategies; coping actions; factors of personality questionnaire; age-related period of maturity; women.

Відомості про автора:

Бушуйєва Тетяна Володимирівна – кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної і соціальної психології та психотерапії, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, м. Київ, Україна, ms.bush@bk.ru.

Information about the author:

Bushuyeva T. – Ph.D (Psychology), associate professor, professor, Department of general, social psychology and psychotherapy, National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine, ms.bush@bk.ru.

Статтю подано до друку 22.06.2017.

УДК 159:922.8

© М. І. Гладкевич, 2017

М. І. Гладкевич (м. Київ)

ОСНОВНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПСИХОЛОГІВ ДО ВИВЧЕННЯ ФЕНОМЕНА «ЖИТТЄВІ ПЛАНИ ОСОБИСТОСТІ»

Гладкевич М. І. Основні наукові підходи вітчизняних психологів до вивчення феномена «життєві плани особистості». У статті поданий теоретичний аналіз провідних наукових підходів сучасних українських науковців до вивчення феномена «життєві плани особистості». Встановлено, що вітчизняні психологічні дослідження присвячені питанням життєвого світу особистості, індивідуального стилю життя, життєвих перспектив, життєвого

самовизначення та ін. В контексті вивчення цих питань психологи апелювали до їх зв'язку з феноменом «життєві плани особистості».

За часовим виміром життєві плани особистості виступають складником її життєвої перспективи. Життєві плани визначено важливими засобами досягнення особистістю своїх життєвих цілей у контексті її життєвого шляху. Усвідомленість особистістю своїх життєвих цілей у хронологічному і змістовому аспектах відбивається в її життєвих планах. Останні презентують послідовність подій, яка забезпечує досягнення нею життєвих цілей. Однак життєві плани трансформуються в реально дієві засоби досягнення особистістю своїх життєвих цілей за умови предметної визначеності останніх та узгодженості термінів їх досягнення з термінами реалізації попередніх планів. Життєві плани є більш конкретними, порівняно з життєвими цілями. Своєрідність реалізації особистістю своїх життєвих планів віддзеркалює її індивідуальний життєвий стиль.

Процес конструювання особистістю своїх життєвих планів актуалізується в юнацькому віці та може ускладнюватися віковими, психологічними та індивідуальними особливостями її розвитку.

Ключові слова: життєві перспективи, життєві цілі, життєві плани, стиль життя, образ майбутнього, особистість.

Постановка проблеми. Процес конструювання особистістю своїх життєвих планів є не лише надзвичайно важливим для її майбутнього самоздійснення, а й досить складним на сучасному етапі становлення української держави, що супроводжується суспільними і соціально-економічними трансформаціями. Окрім невпевненості й тривожності особистості щодо власного майбутнього, цей процес може ускладнюватися у зв'язку з віковими і психологічними особливостями її розвитку, набуваючи особливої гостроти в юнацькому віці. Тому розробка та застосування ефективних шляхів і засобів оптимізації формування життєвих планів особистості протягом періоду юності є нагальним завданням вітчизняної психологічної науки та практики.

Аналіз наукових досліджень. Останні наукові публікації українських психологів презентують результати теоретичного аналізу підходів учених до вивчення психологічної сутності феномена «проекування життєвого шляху особистості» (О. М. Грінцова), теоретико-емпіричного дослідження психологічних особливостей розвитку часової перспективи у студентів (К. О. Поворозник), психологічних чинників розвитку в студентській молоді здатності до самостійного життєвого вибору (Е. Ю. Алієва) та ін. Однак питання сутності феномена життєвих планів особистості залишилося осторонь їх наукового інтересу.

Зважаючи на актуальність і надзвичайну значущість вирішення цього питання, **метою статті** є теоретичний аналіз основних наукових підходів українських психологів до вивчення феномена «життєві плани особистості».

Виклад основного матеріалу та результати досліджень. У вітчизняній психології фундаментальне вивчення проблеми життєвого світу особистості здійснила Т. М. Титаренко. За положеннями вченої, розгортання життєвого світу особистості найвиразніше віддзеркалює її життєвий шлях. Життєвий шлях особистості, як складна система, з одного боку, визначає траєкторію розвитку цієї особистості, а з іншого – створюється у процесі її саморозвитку. Свідченням переходу особистості до вищих етапів життєвого шляху виступає ускладнення її уявлень про себе. На нижчих етапах – це усвідомлення особистістю своїх статевих (1-й), вікових (2-й), індивідуальних (3-й) рис. На вищих – власних соціальних ролей, оцінок своїх можливостей, життєвих перспектив (4-й); особистого призначення у житті (5-й); себе як суб'єкта

життєтворчості, що сприяє реалізації її життєвих задумів (6-й); ставлення до своєї скінченності, тлінності та до вічності (7-й) [7].

Висвітлені наукові положення дозволяють зробити висновок, що з дорослішанням особистості трансформується та ускладнюється її життєвий світ, здійснюючи вплив на шлях життя, а отже і плани на цьому шляху.

Теоретичному та емпіричному дослідженню різних ракурсів проблеми життєвих планів особистості підліткового та юнацького віку присвячено ряд наукових робіт вітчизняних психологів.

Вивчаючи психологічні особливості конструювання образу свого майбутнього особистістю раннього юнацького віку, О. В. Посацький апелював до феномена «життєві плани». На думку науковця, життєві плани особистості, інтегруючись із її ціннісними орієнтаціями, емоційним ставленням до свого майбутнього, засвоєними нею стереотипами і настановами, рефлексією та самооцінкою, утворюють образ майбутнього. Сформовані уявлення про своє майбутнє він вважає критерієм успішної соціалізації старшокласників, натомість їх уявлення про власну життєву перспективу (близьку, середню, далеку), реалістичність життєвих планів, узгодженість цих планів із цілями і цінностями, поєднання перспективності з конкретикою, самостійність і дієвість у формуванні життєвої перспективи, оптимізм у настановах на своє майбутнє – параметрами. Дослідник емпірично з'ясував, що в учнів старших класів домінує далека перспектива, яка пов'язана з їх життям у період дорослості. А саме – працевлаштуванням, створенням сім'ї у третьому десятилітті їх життя. Образ майбутнього в особистості раннього юнацького віку переважно сповнений її уявленнями про особисте життя. Цікавими є встановлені ним особливості такого образу в респондентів із великих і малих міст України. В перших уявлення про своє майбутнє – конкретні, стереотипні (комфорт) і спрямовані на них самих; життєва перспектива – середня, адже їх плани стосуються найближчого року. В других такі уявлення виявилися ідеалізованими (про велике і прекрасне майбутнє) і спрямованими на думку соціуму; життєва перспектива – далекою [4].

Отже, за позицією О. В. Посацького, в ранній юності життєві плани є важливим складником образу майбутнього особистості. В процесі становлення цього образу не менш значущим є узгодженість життєвих планів із іншими його складниками, передусім із цінностями і цілями особистості.

Досліджуючи психологічні особливості становлення життєвих перспектив у особистості юнацького віку, А. Є. Левенець розкрила власне розуміння смислу феномена «життєва перспектива», окреслила його виміри та їх складники, зокрема і життєві плани особистості. На погляд психолога, феномен «життєва перспектива», виступаючи образом бажаного та усвідомлюваного особистістю як можливого для неї майбутнього, є складним психічним утворенням, що регулює розгортання її життєвого шляху. Вона відзначила, що це утворення, як конструкт життєвого світу особистості, має часовий і смисловий виміри. Складниками першого виміру є її життєві цілі, життєві плани та життєві програми, які оцінюються за критеріями визначеності, диференційованості, довготривалості та реалістичності. Другий вимір складають особистісні смисли, що детерміновані цінностями особистості, смисловими диспозиціями і конструктами, які відбивають її здатність здійснювати життєвий вибір. Узгодженість життєвої перспективи особистості зумовлено гармонійністю взаємозв'язку обох згаданих вимірів. У зв'язку з цим, науковець підкреслила, що життєва перспектива особистості є таким образом її майбутнього, який усвідомлюється нею, актуалізується в теперішньому часі та співвідноситься з досвідом минулого.

Зважаючи на зазначене, вона підкреслила певну змістову схожість та істотні розбіжності згаданих складників вимірів життєвої перспективи особистості. Так, їх схожість пояснюється

тим, що усі вони (зокрема і життєві плани) дозволяють охарактеризувати множину уявлень особистості про стрижневі лінії та орієнтири її життєвого шляху надалі. Натомість розбіжності, які стосуються життєвих планів особистості, виявляються в предметній визначеності, а саме, в конкретних подіях її життєвого шляху. «Життєві плани є засобами здійснення життєвих цілей, їх конкретизацією у хронологічному та змістовому аспекті, вони визначають порядок дій, необхідних для реалізації життєвих цілей як основних орієнтирів життєвого шляху у майбутньому» [2, с. 35], – наголосила науковець.

У періоди юності, як ранньої, так і пізньої, становлення життєвої перспективи особистості детермінується її спрямованістю на майбутнє. Проте визначення юнаками та юнками своїх життєвих цілей, шляхів і засобів їх реалізації, тобто життєвих планів, є досить складним процесом [там само].

Отже, за уявленнями А. Є. Левенець, життєві плани особистості є складником її життєвої перспективи за часовим виміром. Життєві плани виступають важливими засобами досягнення особистістю своїх життєвих цілей у контексті її життєвого шляху.

В контексті встановлення впливу гендерних уявлень студентів на формування їх індивідуального життєвого стилю, Г. В. Гритчук відзначила місце життєвих планів у цьому процесі. На думку психолога, індивідуальний (суб'єктний) стиль життя презентує унікальне поєднання якостей, мотивів, ціннісно-сміслових орієнтацій особистості, її когнітивних стилів і підходів до вирішення життєвих ситуацій. Своєрідність цього стилю в особистості зумовлено її життєвими цілями, які визначають для неї важливість життя. Рівень усвідомленості особистістю власних життєвих цілей впливає на суб'єктність і осмисленість нею життя. Конкретними хронологічними і змістовими проявами усвідомленості особистістю таких цілей є сформовані у неї життєві плани. Останні відбивають послідовність подій, яка є необхідною для досягнення нею своїх життєвих цілей. Основною умовою трансформації життєвих планів особистості в реально дієві засоби досягнення нею власних життєвих цілей є предметна визначеність таких цілей та узгодженість строків їх досягнення з термінами реалізації попередніх планів.

Досліджуючи розвиток життєвого стилю особистості в пізній юності, Г. В. Гритчук виявила певні гендерні особливості. Життєвий стиль юнаків вирізняють: їх прагнення до самоактуалізації, яке засвідчує усвідомлене і рефлексивне самоставлення; соціально-професійно спрямовані стратегії поведінки (адаптивні та дезадаптивні); система усвідомлених соціально-професійних життєвих цілей. Порівняно з ними, життєвий стиль юнок характеризує: потреба в самоактуалізації, що віддзеркалює їх прагнення бути активними, самостійними і незалежними; особистісно-рефлексивні стратегії поведінки; система усвідомлених цілей, які пов'язані з міжособистісними взаємодіями. Згідно зі специфікою життєвого стилю, зміст гендерної ідентичності юнаків відбиває їх спрямованість на професійну діяльність, матеріальний достаток і соціальні контакти; юнок – інтимно-особистісне спілкування, самореалізація в соціальній і сімейно-буттєвій сферах [1].

Отже, Г. В. Гритчук підкреслила тісний взаємозв'язок життєвих цілей із життєвими планами. Так, усвідомленість особистістю своїх життєвих цілей у хронологічному і змістовому аспектах виявляється в її життєвих планах. Останні презентують послідовність подій, яка забезпечує досягнення нею життєвих цілей. Однак життєві плани трансформуються в реально дієві засоби досягнення особистістю своїх життєвих цілей за умови предметної визначеності останніх та узгодженості термінів їх досягнення з термінами реалізації попередніх планів.

У межах вивчення психологічних особливостей становлення стилю життя особистості підліткового та юнацького віку О. Г. Малина всебічно охарактеризувала досліджуваний феномен, який пов'язаний із життєвими планами. На думку психолога, стиль життя особистості, з одного боку, є структурою, що забезпечує варіативність її життєдіяльності у суспільстві; з

іншого – формою самопрояву, самоствердження і самовдосконалення. За її розумінням, цей стиль виступає особливим індивідуальним способом реалізації особистістю обраного життєвого шляху; індивідуально-своєрідною цілісною системою стійких засобів і форм опосередкування нею об'єктивних умов її життєдіяльності. Специфіку життєвого стилю зумовлено здібностями і потребами особистості. Цей стиль виявляється у процесах досягнення нею життєвої мети і реалізації життєвих планів. У підлітковому та юнацькому віці стиль життя особистості є складним, багаторівневим динамічним системним утворенням, що відбивається в її активності та спрямованості. Активність особистості презентують спосіб її життєвого самоздійснення і взаємодії з довкіллям, що сприяють досягненню самостійності, цілісності, саморозвитку. Спрямованість особистості – це стійка система мотивів, що детермінує її поведінку в різних ситуаціях життєдіяльності [3].

Отже, О. Г. Малина вважає, що проявом життєвого стилю особистості є специфіка реалізації нею своїх життєвих планів.

Вивчаючи розвиток життєвих планів Інтернет-залежної студентської молоді, В. В. Посохова визначила специфіку і психологічні механізми цього процесу. На погляд психолога, моделювання особистістю свого майбутнього зумовлено наявністю у неї таких складників її життєвого плану, як активних цілей і мрій, а також дією психологічних механізмів самовизначення, самоактуалізації, саморегуляції, самоорганізації та самоуправління, які уможливають досягнення поставлених цілей і втілення мрій. Вона емпірично з'ясувала, що, порівняно з вільними користувачами Інтернет-мережі, Інтернет-залежні студенти нездатні конструювати свої життєві плани. Адже їх надмірна захопленість віртуальним світом зумовлює розвиток залежної від нього поведінки та появу в них некритичного ставлення до реального світу. Окрім цього, Інтернет-залежність заважає об'єктивному та усвідомленому сприйманню юнаками і юнками реальності, зумовлюючи трансформацію в них системи життєвих цінностей, у якій основне місце займають віртуальний простір та Інтернет-комунікації, а також нереальність, абстрактність, ілюзорність і непослідовність їх життєвих планів [5].

За уявленнями В. В. Посохової, життєві плани особистості складають її активні цілі та мрії, а конструювання цих планів забезпечують психологічні механізми самовизначення, самоактуалізації, саморегуляції, самоорганізації та самоуправління, дія яких уможливорює досягнення нею своїх цілей і мрій.

Сутність феномена «життєві перспективи» розкрито у дослідженні Л. В. Тищенко, що присвячене психологічним особливостям цього психічного утворення у студентів із обмеженими можливостями. За переконаннями психолога, життєва перспектива особистості є образом бажаного та усвідомлюваного нею власного майбутнього. Це складне психічне утворення регулює розгортання її життєвого шляху. Життєва перспектива особистості сприяє розвитку її цілісних уявлень про себе та час свого життя, виробленню у неї стійкої системи індивідуальних життєвих цінностей, особистої життєвої позиції та поглядів на власне життя. Реалізація особистістю своєї життєвої перспективи забезпечується її стрижневими взаємопов'язаними компонентами, а саме – життєвими цілями, життєвими планами, життєвими програмами і життєвим досвідом, що набутий нею. Основним засобом досягнення особистістю своїх життєвих цілей і їх конкретизацією у змістовому і хронологічному ракурсах є життєві плани. Останні спільно з життєвими стратегіями відбивають послідовність дій, які є необхідними для реалізації життєвих цілей особистості. Натомість життєва програма, як більш широкий варіант життєвого плану, містить близькі та віддалені життєві цілі, презентуючи процес планування життя особистості. Підґрунтям конструювання особистістю життєвих планів і програм є її життєвий досвід. Науковець також відзначила, що в особливих ситуаціях розвитку людини, зокрема

обмеженості функціональних можливостей, конструювання нею життєвої перспективи ускладнюється [8].

Як помітно з розглянутих результатів дослідження, Л. В. Тищенко вважає, що життєві плани особистості є одним із важливих структурних компонентів і засобів реалізації її життєвої перспективи.

Висновки. Проаналізовані підходи уможливили такі висновки. Життєві плани особистості є складником її життєвої перспективи за часовим виміром. Життєві плани – це провідні засоби досягнення особистістю своїх життєвих цілей у контексті її життєвого шляху. Життєві плани особистості відбивають усвідомленість нею своїх життєвих цілей у хронологічному і змістовому аспектах. У цих планах презентовано послідовність подій, що забезпечує досягнення особистістю своїх життєвих цілей. Однак життєві плани стають реально дієвими засобами досягнення особистістю своїх життєвих цілей за умови предметної визначеності останніх і узгодженості строків їх досягнення з датами реалізації попередніх планів. Життєві плани є більш конкретними, порівняно з життєвими цілями. Своєрідність реалізації особистістю своїх життєвих планів віддзеркалює її життєвий стиль. Процес конструювання особистістю своїх життєвих планів набуває особливої гостроти в юнацькому віці та може ускладнюватися віковими, психологічними та індивідуальними особливостями її розвитку.

Загалом проведений теоретичний аналіз дозволяє резюмувати, що питання психологічних умов формування життєвих планів у особистості юнацького віку не було предметом спеціального наукового дослідження українських психологів і стане предметом нашого подальшого вивчення.

Література

1. *Гритчук Г. В.* Гендерні уявлення як чинник формування індивідуального життєвого стилю в юності : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Г. В. Гритчук. – Хмельницький, 2008. – 20 с.
2. *Левенець А. Є.* Психологічні особливості становлення життєвої перспективи в юнацькому віці : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / А. Є. Левенець. – К., 2006. – 21 с.
3. *Малина О. Г.* Психологічні особливості становлення стилю життя особистості в підлітковому і юнацькому віці : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / О. Г. Малина. – К., 2009. – 23 с.
4. *Посацький О. В.* Психологічні особливості образу власного майбутнього в ранній юності : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / О. В. Посацький. – К., 2005. – 19 с.
5. *Посохова В. В.* Соціально-психологічні особливості формування життєвих планів інтернет-залежної молоді : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.05 «Соціальна психологія. Психологія соціальної роботи» / В. В. Посохова. – К., 2006. – 20 с.
6. *Рудь Г. В.* Формування життєвих перспектив у ранній юності : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Г. В. Рудь. – К., 2005. – 22 с.
7. *Титаренко Т. М.* Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т. М. Титаренко. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.
8. *Тищенко Л. В.* Психологічні особливості життєвих перспектив студентів з обмеженими функціональними можливостями : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Л. В. Тищенко. – К., 2010. – 26 с.

Транслітераційний переклад літературних джерел

1. *Gritchuk G. V.* Genderni ujavlennja jak chinnik formuvannja individual'nogo zhittevogo stilju v junosti : avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk : spec. 19.00.07 «Pedagogichna ta vikova psihologija» / G. V. Gritchuk. – Hmel'nic'kij, 2008. – 20 s.
2. *Levenec' A. Є.* Psihologichni osoblivosti stanovlennja zhittevoi perspektivi v junac'komu vici : avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk : spec. 19.00.07 «Pedagogichna ta vikova psihologija» / A. Є. Levenec'. – K., 2006. – 21 s.
3. *Malina O. G.* Psihologichni osoblivosti stanovlennja stilju zhittja osobivosti v pidlitkovomu i junac'komu vici : avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk : spec. 19.00.07 «Pedagogichna ta vikova psihologija» / O. G. Malina. – K., 2009. – 23 s.
4. *Posac'kij O. V.* Psihologichni osoblivosti obrazu vlasnogo majbutn'ogo v rannij junosti : avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk : spec. 19.00.07 «Pedagogichna ta vikova psihologija» / O. V. Posac'kij. – K., 2005. – 19 s.
5. *Posohova V. V.* Social'no-psihologichni osoblivosti formuvannja zhittevih planiv internet-zaleznoï molodi : avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk : spec. 19.00.05 «Social'na psihologija. Psihologija social'noï roboti» / V. V. Posohova. – K., 2006. – 20 s.
6. *Rud' G. V.* Formuvannja zhittevih perspektiv u rannij junosti : avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk : spec. 19.00.07 «Pedagogichna ta vikova psihologija» / G. V. Rud'. – K., 2005. – 22 s.
7. *Titarenko T. M.* Zhittevij svit osobivosti: u mezhah i za mezhami budennosti / T. M. Titarenko. – K.: Libid', 2003. – 376 s.
8. *Tishhenko L. V.* Psihologichni osoblivosti zhittevih perspektiv studentiv z obmezhenimi funkcional'nimi mozhlivostjami : avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk : spec. 19.00.01 «Zagal'na psihologija, istorija psihologii» / L. V. Tishhenko. – K., 2010. – 26 s.

Гладкевич М. И. Основные научные подходы отечественных психологов к изучению феномена «жизненные планы личности». В статье представлен теоретический анализ ведущих научных подходов современных украинских психологов к изучению феномена «жизненные планы личности». Установлено, что отечественные психологические исследования посвящены вопросам жизненного мира личности, индивидуального стиля жизни, жизненных перспектив, жизненного самоопределения и др. В контексте изучения этих вопросов психологи апеллировали к их связи с феноменом «жизненные планы личности».

По временному измерению жизненные планы личности определены как часть ее жизненной перспективы. Жизненные планы выступают важными средствами достижения личностью своих жизненных целей в контексте ее жизненного пути. Осознанность личностью своих жизненных целей в хронологическом и смысловом аспектах отражается в ее жизненных планах. Последние представляют последовательность событий, которая обеспечивает достижение ею жизненных целей. Однако жизненные планы трансформируются в реально действенные средства достижения личностью своих жизненных целей при условии предметной определенности последних и согласованности сроков их достижения со сроками реализации предыдущих планов. Жизненные планы более конкретны, по сравнению с жизненными целями. Своеобразие реализации личностью своих жизненных планов отражает ее индивидуальный жизненный стиль. Процесс конструирования личностью своих жизненных планов актуализируется в юношеском возрасте и может осложняться возрастными, психологическими и индивидуальными особенностями ее развития.

Ключевые слова: жизненные перспективы, жизненные цели, жизненные планы, стиль жизни, образ будущего, личность.

Gladkevych M. I. Core scientific approaches of studying the phenomenon of «personalities' life plans» made by local psychologists. A theoretical analysis of the most prominent scientific approaches of «personalities' life plans» made by modern Ukrainian psychologists is presented in the article. It is determined that Ukrainian psychological researches are dedicated to the issue of personalities' life world, individual lifestyle, project of life and life determination. The psychologists appealed to the connection between the above mentioned issues and «personalities'» life plans in their studies.

Personalities' life plans are determined to be the components of project of life according to time dimension. Life plans are important means of achieving personalities' life goals during the life journey. Personalities' awareness of their life goals both in chronological and semantic aspects is reflected in their life plans. It leads to sequence of events and achieving life goals. However, life plans can be transformed into really effective means of personalities' achieving goals. But it is crucial to determine their quantity and to have time coherence, which means that all life goals should be correlated with respect to time. Life plans are more specific than life goals. Peculiarities of personalities' life implementation are reflected in individual lifestyle.

The process of personalities' life plans formation is particularly acute during youth period and can be complicated with age, psychological and individual peculiarities.

Keywords: project of life, life goals, life plans, lifestyle, a vision of the future, personality.

Відомості про автора:

Гладкевич Мар'яна Ігорівна – викладач кафедри теоретичної та консультативної психології факультету психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна, mzayats@ukr.net.

Information about the author:

Gladkevych M. I. – Lecturer of the Department of Theoretical and Consultative Psychology, Faculty of Psychology, National Pedagogical University after M. P. Drahomanov, Kyiv, Ukraine, mzayats@ukr.net.

Статтю подано до друку 01.06.2017.

УДК 159.923.2

© О. М. Гріньова, 2017

О. М. Гріньова (м. Київ)

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМІВ ПРОЕКТУВАННЯ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ОСОБИСТІСТЮ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Гріньова О. М. Теоретичний аналіз проблеми механізмів проектування життєвого шляху особистістю юнацького віку. У статті досліджується проблема механізмів проектування життєвого шляху особистістю юнацького віку. Проаналізовано тлумачення поняття «проектування життєвого шляху» в роботах сучасних вчених. Виявлено, що у процесі проектування свого життєвого шляху особистість здійснює конструювання смисложиттєвих орієнтацій та втілює їх у життєвому проекті свого майбутнього - життєвих цілях, планах. Механізмом осмислення особистістю власного «Я» та свого буття є рефлексія. В юнацькому віці екзистенційна рефлексія інтегрує інші види рефлексії та здійснює осмислення людиною свого буття в цілісному просторово-часовому континуумі. Засобами екзистенційної рефлексії особистість юнацького віку конструює систему авторських смисложиттєвих орієнтацій.